

Abstract

Hüseyin Nihal Atsız, who left a strong mark on an era, had still valid treatise and ideas, shed light on language, history and literature fields from past to day, is an influential ideologist. The life centre of highly influential Nihal Atsız's philosophy and area of interest cover everything related to "Turks". This study is based on Nihal Atsız's second edition "Turkish Idealism" book published in 1 January, 1966. The content of his book consists of 21 intellectual articles with different topics, published in various journals and dates. This historical and author's struggle reflecting book contains the intellectual articles related to "various aspects of idealism", as declared by the author. This book, being important for Turkish language, Turkish literature and Turkish culture, was evaluated in terms of vocabulary by corpus-based methods. Word Smith Tools 7 was utilized for the evaluations. Based on the resultant data, vocabulary world of Atsız were evaluated in the axis of meanings and diversity, and discussed in details. A total of 75 different words, which are derived from stem word Turk in the text by derivational affix, or endings inflected or used together with another word in a different meaning, were counted. The frequency of these words together with Turk is 620, with a ratio 15.3 % considering all of the words. The most frequently used words after Turk are Turkey (60) and Turkish (58) words. The frequency repeat of these words by the author, who lives his life and works in the direction of Turkish idealism and dedicates them to eternity of his nation and people, should be the indication of his enthusiasm to conduct his ideas to his readers.

Keywords: *Hüseyin Nihal Atsız, Turkish idealism, vocabulary, corpus linguistics.*

Özet

Hüseyin Nihal Atsız, bir döneme damga vuran, eserleri ve fikirleri hâlâ geçerliliğini koruyan, dil, tarih ve edebiyat alanında günümüze ışık tutan yaklaşımların sahibi güçlü bir fikir adamıdır. Geniş kitleleri etkileyen Atsız'ın yaşam felsefesinin çıkış noktasını ve çalışma alanını ise "Türk"e ait olan her şey oluşturmuştur. Bu çalışmada, Atsız'ın 1 Ocak 1966 yılında ikinci baskısı yapılan "Türk Ülküsü" adlı eseri temel alınmıştır. Eserin muhtevasını, farklı dergilerde ve tarihlerde yayımlanmış 21 farklı konu başlığından oluşan fikir yazıları oluşturmaktadır. Tarihe ve onun kalem mücadelesine ait olan bu eser yazarın kendi ifadesiyle: "ülkünün türlü konularını ilgilendiren" fikir yazılarını içerir. Türk dili, Türk Edebiyatı ve Türk kültürü açısından özellikli bir önemi olan bu eser, söz varlığı açısından derlem dilbilim (corpus) temelli yöntemlerle incelenmiştir. İncelemede, *Word Smith Tools version 7* kullanılmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda, Atsız'ın söz varlığının daha çok hangi anlam evreninde yoğunlaştığı ve çeşitlendiği üzerinde durulmuş ve değerlendirmeler yapılmıştır. Eserdeki Türk kelime kökünden yapım ekleriyle türetilen, işletme ekleriyle çekimlenen veya başka bir kelimeyle birlikte yeni bir anlamda kullanılan toplam 75 farklı

¹ Bu çalışma, 18- 20 Mayıs 2017 tarihleri arasında Alanya Alaattin Keykubad Üniversitesi'nde düzenlenen II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

²Prof. Dr., İnönü Üniversitesi, e-posta: nesrin.sis@inonu.edu.tr

³Arş. Gör. İnönü Üniversitesi, e-posta: acihan.bulundu@inonu.edu.tr

kelime tespit edilmiştir. Bu kelimelerin Türk kelimesi ile birlikte toplam sıklığı 620 olup bütün kelimelere oranı %15,3'tür. Türk sözünden sonra en fazla sıklığı olan Türkiye (60) ve Türkçülük (58) kelimeleridir. Hayatını ve eserlerini Türkçülük ideali doğrultusunda yaşayan, devletin ve milletin bekasına, tekâmülüne adayın yazarın, bu kelimeleri belli sıklıklarda tekrarlanması, sahip olduğu fikirlerin önemini okuyucusuna aktarma hususundaki duyarlılığının bir göstergesi olarak düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Hüseyin Nihal Atsız, Türk Ülküsü, söz varlığı, derlem dilbilim.

GİRİŞ

Derlem Dilbilim (Corpus Linguistics)

Günümüzde dille ilgili yapılan çalışmalarda birçok yöntem kullanılmaktadır. Bu yöntemlerden biri de sıklık temelli yöntemdir. Türkçe Sözlük'te (2005: 1753) dil bilgisinde "sıkça geçme, kullanımı sık olma" anlamına gelen bu kavramın gün geçtikçe etki alanını genişlettiği söylenebilir.

Aksan (1998, C. 3: 20), "Okula yeni başlayan, ilkokulun ilk sınıflarındaki öğrencilere ya da bir yabancı dili öğrenmeye başlayanlara ilk aşamada öğretilmesi gereken sözcüklerin hangileri olduğu, dilin sözcüklerinin hangi sıraya göre tanıtılması gerektiği saptanırken, değişik gereksinimleri karşılayan ana dili ve yabancı dil sözlükleri hazırlanırken dildeki öğelerin sıklıklarının bilinmesi gerekmektedir." görüşüyle dil öğretiminde sıklık çalışmalarının önemini vurgulamıştır.

Sezgisel bir yaklaşıma bağlı olarak hazırlanan ders kitaplarının, öğretim malzemelerinin ve dille ilgili diğer bütün malzemelerin bu yaklaşımdan sıyrılarak daha bilimsel yollarla hazırlanması bir gerekliliktir. Dildeki birçok ögenin kullanım sıklığının tespit edilmesi, dilin özelliklerinin daha iyi bilinmesinde ve yansıtılmasında yaşamsal bir öneme sahiptir.

Dolunay (2012), sıklık araştırmalarının Türkçe ve dil bilgisi öğretimi açısından önemine vurgu yapılmasına rağmen ülkemizde bu konu üzerinde yapılan çalışmalardan yeteri kadar yararlanılmadığını belirtmektedir; Bu görüşünü ise hazırlanmış Türkçe ders kitapları ve çocuklara yönelik eserlerde hangi ölçütlerin temel alındığının bilinmemesine bağlamaktadır.

Aksan (2004: 256), ilköğretim ve ortaöğretimde kullanılan, yetişkin eğitiminde kullanılan kitaplarda ve yabancılar için hazırlanacak Türkçe ders kitaplarında kelimelerin seçimi konusunda bu konuda ileri olan ülkelerde benimsenen ve olumlu sonuçlar veren yöntemlerin yol göstericiliğinden yararlanılması gerektiğinden bahsederek bu yöntemlerin Türkçe öğretiminde işlevsel olmasının önemine değinir.

Doğal Dil İşleme (DDİ) olarak da adlandırılan bilgisayarlı dilbilim, derlem adı verilen dile ait örnekleri temel alarak uygulamalı dilbilimin (applied linguistics) paralelinde başta sözlükbilim olmak üzere dilbilgisi, ağız, çeviri bilim, tarihsel dilbilgisi ve dilsel değişim, dil öğrenimi ve öğretimi, anlambilim, kullanımbilim, sosyo-dilbilim, söylem çözümlemesi, biçimbilim ve yazınbilim çalışmalarında yoğunlukla kullanılmaktadır (McEnery ve Kennedy'den akt. Özkan, 2013: 152).

Özkan (2010), bilgisayar aracılığıyla dile ait olan verilerin işlenmesinin yöntemsel olarak ortaya çıkardığı olumlu sonuçların dilbilimin çalışma alanlarında belirgin olarak görüldüğünü; zamanla yaygınlaşma alanını genişleten bilgisayarlı dil çalışmalarının derlem dilbilim, sözlükbilim, biçimbilim, sesbilim, makineli çeviri, anlambilim vb. dilbilim alanlarında hissettirdiğini ifade etmiştir.

Derlem dilbilim, Batıda 1960'lı yılların başından itibaren dil ile ilgili alanlarda (dil öğretimi, dil bilgisi, edebiyat, sözlük bilim vb.) uygulama alanı bularak hızlı bir biçimde genişleyen ve dilbilimin bir alt kolu olarak gelişimini devam ettiren alan olarak bilinmektedir. Bu alanın ülkemizdeki etkisi ise 1990'lı yıllardan itibaren hissedilmeye başlanmıştır.

Bilge Say vd.'nin ODTÜ'de gerçekleştirdiği "*Bilgisayar ortamında bir derlem geliştirme çalışması*" özel alan derlemi özelliği göstermemekle beraber Türkçe için yapılmış çalışmalardan ilkidir. 2 milyon sözcüklük bu derlem çalışması günümüz Türkçesini yansıtan metin örneklerinin işaretlenmesiyle oluşturulmuştur.⁴

Özkan (2007) derlem dilbilim çalışmaları için birliktelik kullanımlarının ve eşdizimlilik durumlarının da çok önemli olduğunu ve birliktelik kullanımlarının eşdizimlilik için ön koşul durumunda olduğunu belirterek bu kullanımların farklarının ise uygulamada ortaya çıktığını ifade etmiştir.

Amaç

Bu çalışmada, "Türk Ülküsü" adlı eserinden hareketle H. Nihal Atsız'ın düşünce dünyasının söz dünyası üzerindeki yansımaları belirlemek amaçlanmıştır.

Eserde tespit edilen kelimeler ve kelimelerin çeşitli görünüşleri incelenmiş bunlar içerisinden "Türk" kavramının ve kullanımının derlem temelli yöntemler ve araçlar aracılığıyla söz varlığı açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda;

Eserde "Türk" kavramının kullanımının söz varlığı açısından biçimsel olarak görünümü nasıldır?

1. "Türk" kavramının sözbîçimi açısından görünümü nasıldır?
2. "Türk" kavramının eş birliktelik kullanımı açısından görünümü nasıldır? sorularına cevap aranmıştır.

Önem

Hüseyin Nihal Atsız, düşüncelerinin ve eserlerinin etkisi son dönemde toplumda yaygın şekilde hissedilen ve toplumun birçok katmanına ulaşmış olan bir düşünce adamıdır. Eserlerinin ve fikirlerinin özellikle son dönemde ön plana çıkmasıyla beraber çalışmalarına daha yakından ve ayrıntılı bir şekilde bakma ihtiyacı hissedilmiştir. Çalışma, Atsız'ın düşünce dünyasının iz düşümünü yansıtmaları ve günümüze ışık tutmaları bakımından özellikli bir öneme sahiptir.

Sınırlılıklar

Hüseyin Nihal Atsız'ın 1 Ocak 1966 yılında ikinci baskısı yapılan "Türk Ülküsü" adlı eseri araştırma kapsamına alınarak çalışma bu eserle ve söz varlığı incelemelerinin belirli aşamalarını kapsayan yaklaşımlarla sınırlandırılmıştır.

⁴<http://turkoloji.cu.edu.tr/DILBILIM/derlem.pdf>

Yöntem

Araştırmanın yöntem kısmı; araştırmanın modeli, veri toplama süreci ve veri toplama araçları ile verilerin analizi ve yorumlanması başlıklarını içermektedir.

Model

Hüseyin Nihal Atsız'ın "Türk Ülküsü" adlı eserini belirli yönlerden ve belirli araçlar çerçevesinde incelemeyi amaçlayan bu çalışma; betimsel tarama modeliyle oluşturularak derlem dilbilim (corpus linguistics) ilke ve yöntemleri düzeneklerine uygun olarak çeşitli yazılımlar temelinde doküman incelemesi biçiminde gerçekleştirilmiştir.

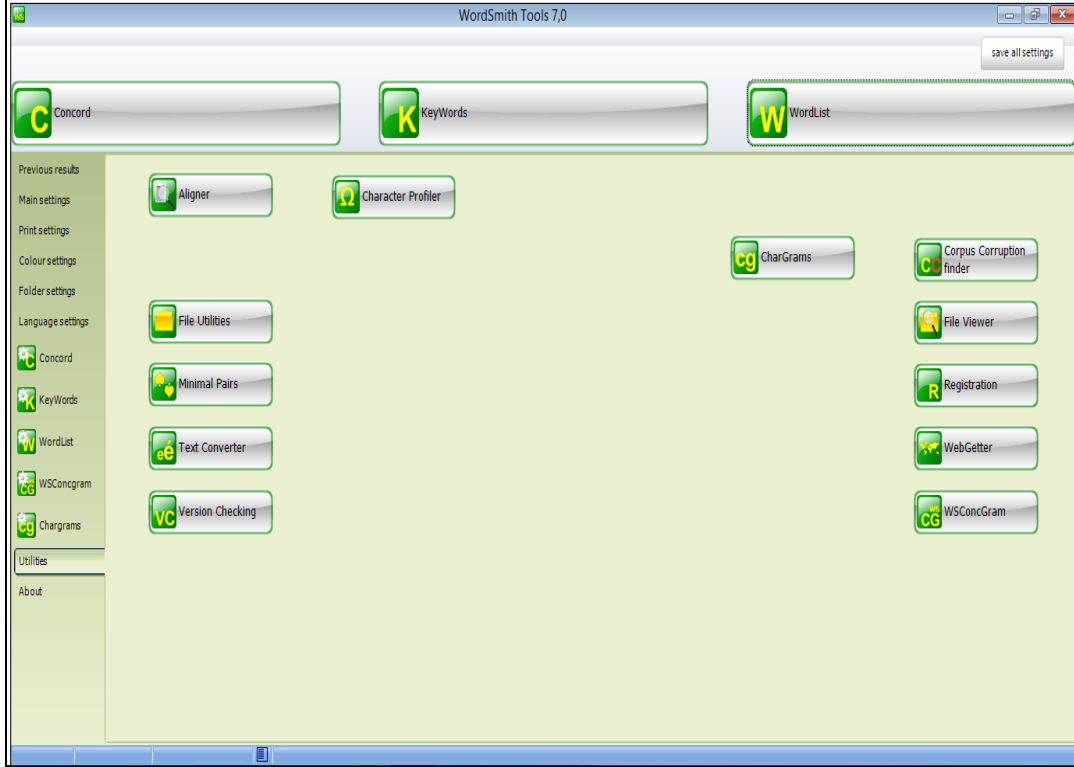
Betimsel yöntem farklılık ya da ilişki bulmayı amaçlamayan, yalnızca olanı olduğu gibi belirlemeye çalışan bir araştırma yöntemidir (Erkuş, 2009: 93).

Veri Toplama Süreci ve Veri Toplama Araçları

Betimsel tarama yönteminin kullanıldığı çalışmada, söz konusu eser ilk olarak çeşitli biçimsel aşamalardan geçirilerek bilgisayar ortamında derlem dilbilim çalışmalarında kullanılan *Word Smith Tools version 7* programında kullanılacak biçime getirilmiştir. Çalışmada, eserin söz varlığı açısından incelenmesi için ilk olarak *Word Smith Tools version 7* programında sıklık temelli incelemeler yapılmıştır; sonrasında ise genel anlamda kelime düzeyinde en çok kullanım özelliği gösteren "Türk" kelimesi adı geçen programda çeşitli görünüşleriyle incelenerek eserin söz varlığının sıklık (frequency) temelindeki görünümü ve Türk kavramının bağlam düzeyindeki eşdizimlilikleri ve eşbirliktelikleri tanık cümleler (samples) biçiminde sunulmuştur. Söz varlığı düzeyindeki bu incelemeler, bir diğer yazılım arayüzü olan (Wordart)⁵ yardımıyla söz bulutları biçiminde şematize edilmiştir.

Çalışma sürecinde kullanılan programların arayüzleri aşağıda verilmiştir:

⁵ <https://wordart.com/>

Şekil 1. Word Smith Tools version 7 Programı Arayüzü

N	Word	Freq.	%	Tests	% ispersen	Lemmas	Set
7	TÜRK	161	0,82	19	90,48	0,93	
8	OLAN	132	0,67	21	100,00	0,88	
9	BÜYÜK	124	0,63	20	95,24	0,69	
10	MİLLİ	103	0,53	15	71,43	0,75	
11	HER	102	0,52	21	100,00	0,88	
12	İLE	92	0,47	21	100,00	0,86	
13	MİLLET	86	0,44	15	71,43	0,84	
14	GİBİ	85	0,43	19	90,48	0,91	
15	KADAR	78	0,40	20	95,24	0,86	
16	FAKAT	72	0,37	17	80,95	0,84	
17	ZAMAN	69	0,35	20	95,24	0,85	
18	EN	69	0,35	18	85,71	0,83	
19	OLDUĞU	63	0,32	17	80,95	0,85	
20	MİLLİ	63	0,32	8	38,10	0,68	
21	O	62	0,32	20	95,24	0,83	
22	NE	62	0,32	17	80,95	0,89	
23	OLARAK	62	0,32	15	71,43	0,82	
24	VEYA	61	0,31	15	71,43	0,84	
25	BÜTÜN	60	0,31	15	71,43	0,88	
26	TÜRKİYE	60	0,31	14	66,67	0,85	
27	ÇOK	58	0,30	17	80,95	0,91	
28	TÜRKÇÜLÜK	58	0,30	7	33,33	0,60	
29	HİÇBİR	54	0,28	18	85,71	0,78	
30	BAŞKA	54	0,28	15	71,43	0,76	
31	SONRA	52	0,27	16	76,19	0,88	
32	YALNIZ	50	0,26	17	80,95	0,88	
33	Kİ	47	0,24	18	85,71	0,83	

Şekil 2. Word Smith Tools version 7 Programı Sıklık (Frequency) Arayüzü

The screenshot shows the Wordart website interface. At the top, there are navigation links for 'GALLERY', 'PRICING', and 'COMMUNITY', along with 'CREATE', 'SIGN UP', and 'LOGIN' buttons. The main content area is divided into two main sections: 'Words' and 'Visualize'.

The 'Words' section contains a table with columns for 'Text', 'Size', 'Color', 'Angle', 'Font', and 'Repeat?'. The table has two rows: 'Text' and 'Art', both with a size of 1 and 'Repeat?' checked. Below the table are buttons for 'UPPER', 'lower', 'Capitalize', and 'Links options'.

The 'Visualize' section features a large preview area with the text 'Input words', 'Click Visualize', and 'Customize'. Below the preview are buttons for 'Animation mode', 'Edit mode', 'Have Fun :-)', 'Order a poster, t-shirt, mug and more!', 'Print', 'Save changes', and a close button.

At the bottom of the page, there are links for 'GALLERY | PRICING | FAQ | FORUMS | BLOG | CONTACT', 'WORD CLOUD | TAGUL', and copyright information: '© 2009 - 2017 All Rights Reserved Terms of Use - Privacy'.

Şekil 3. Wordart Söz Bulutu Programı Arayüzü

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmada, *Word Smith Tools version 7* programı kullanılarak ve (WordArt)⁶ programı yardımıyla söz bulutları biçiminde gösterilerek toplanan veriler söylem analizi ilkeleri çerçevesinde incelenmiştir.

Bulgular ve Yorum

1. Atsız'ın "Türk Ülküsü" adlı eserinde sıklık

Atsız'ın, dünya görüşünün, fikir yapısının ve hassasiyetlerinin "Türk Ülküsü" adlı eserinin söz varlığı üzerindeki yansımalarına ulaşmak amacıyla öncelikle eserde geçen bütün kelimelerin sıklık oranları belirlenmiştir.

Yazarın Türk Ülküsü adlı eserinde toplam 19607 kelime içerisinde 7095 farklı kelime bulunmaktadır. Bütün kelimeler içindeki ilk 200 kelimenin sıklığı aşağıda yer almaktadır:

ve: (608), bir: (515), bu: (240), için: (213), de: (185), da: (183), Türk: (161), olan: (132), büyük: (124), milli: (103), her: (102), ile: (92), millet: (86), gibi (85), kadar: (78), fakat: (72), en: (69), zaman: (69), milli: (63), olduğu: (63), ne: (62), o: (62), olarak: (62), veya: (61), bütün: (60), Türkiye: (60), çok: (58), Türkçülük: (58), başka: (54), hiçbir: (54), sonra: (52), yalnız: (50), değildir: (47), ki: (47), ülkü: (45), bile: (40), daha: (40), içinde: (40), Türkler: (40), diye: (39), aynı: (38), vardır: (37), devlet: (36), kendi: (36), millet: (36), ise: (35), karşı: (34), Türkçü: (34), çünkü: (33), halde: (33), bugün: (32), milleti: (32), bunun: (31), milletler: (31), milletlerin: (31), şey: (31), yoktur: (31), değil: (30), Türkleri: (30), Türklerin: (30), ülküsü: (30), eski: (29), olduğunu: (29), tek: (29), bakımından: (28), insan: (27), yabancı: (27), yani: (27), ancak: (26), doğru: (26), göre: (26), önce: (26), ilk: (25), onun: (25), türlü: (25), adam: (24), halk: 24, hatta: (24), Türkçülüğün: (24), bazı: (23), gerçek:
--

⁶ <https://wordart.com/>

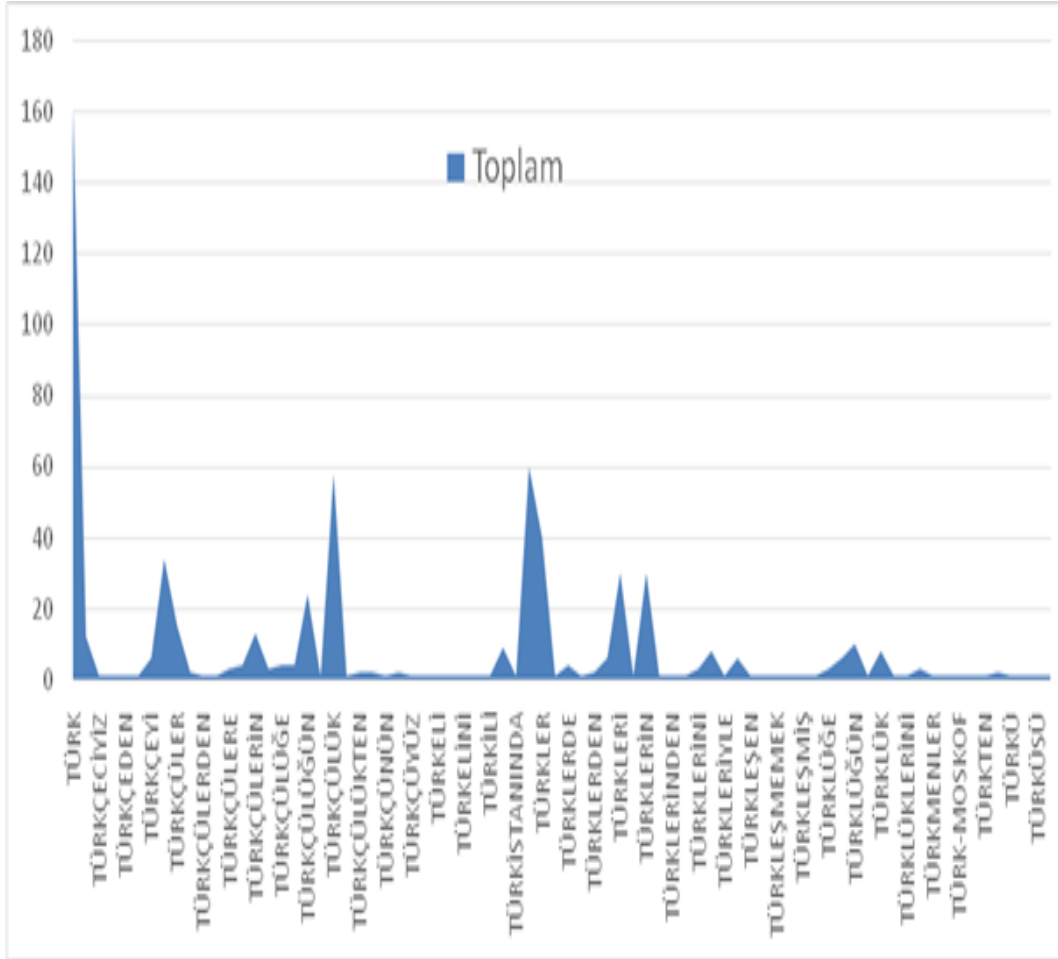
(23), bundan: (22), demektir: (22), haline: (22), iki: (22), Moskof: (22), demek: (21), fikir: (21), kabul: (21), tarihi: (21), beri: (20), böyle: (20), milliyetçilik: (20), savaşı: (20), tarih: (20), bugünkü: (19), etmek: (19), nasıl: (19), olmayan: (19), onların: (19), yaşayan: (19), arasında: (18), asla: (18), biri: (18), bizim: (18), bulunan: (18), Dünya: (18), gelen: (18), hele: (18), hiç: (18), ikinci: (18), ileri: (18), olmak: (18), pek: (18), artık: (17), İngiltere: (17), insanlar: (17), milliyetçi: (17), olması: (17), Rusya: (17), ülkünün: (17), yine: (17), Anadolu: (16), beraber: (16), bilim: (16), birinci: (16), birkaç: (16), bize: (16), bunu: (16), daima: (16), geri: (16), milyon: (16), olur: (16), parti: (16), rağmen: (16), ülküler: (16), var: (16), altında: (15), bunlar: (15), eden: (15), hem: (15), kuvvetli: (15), küçük: (15), onlar: (15), siyasi: (15), şu: (15), şuur: (15), toplumsal: (15), Türkçüler: (15), üstün: (15), vatan: (15), biz: (14), iyi: (14), komünizm: (14), oldukları: (14), saygı: (14), son: (14), soyculuk: (14), üç: (14), ya: (14), buna: (13), büyüklük: (13), halinde: (13), hepsi: (13), komünist: (13), önemli: (13), tarafından: (13), Türkçülerin: (13), yok: (13), yüksek: (13), biraz: (12), birliği: (12), birlikte: (12), bunların: (12), Çin: (12), düşman: (12), düşünce: (12), elde: (12), güzel: (12), hayat: (12), hemen: (12), insanlık: (12), iş: (12), kendilerini: (12), kendisini: (12), millete: (12), milletleri: (12), partisi: (12), siyasi: (12), soy: (12), Türkçe: (12), yaşamak: (12), yeni: (12), yüz: (12), Almanya: (11), Amerika: (11), Avrupa: (11), az: (11), Cihan: (11), Dünyada: (11)

Şekil 5. “Türk Ülküsü” Eserinde Kullanılan İlk 200 Kelimenin Sıklık Listesi

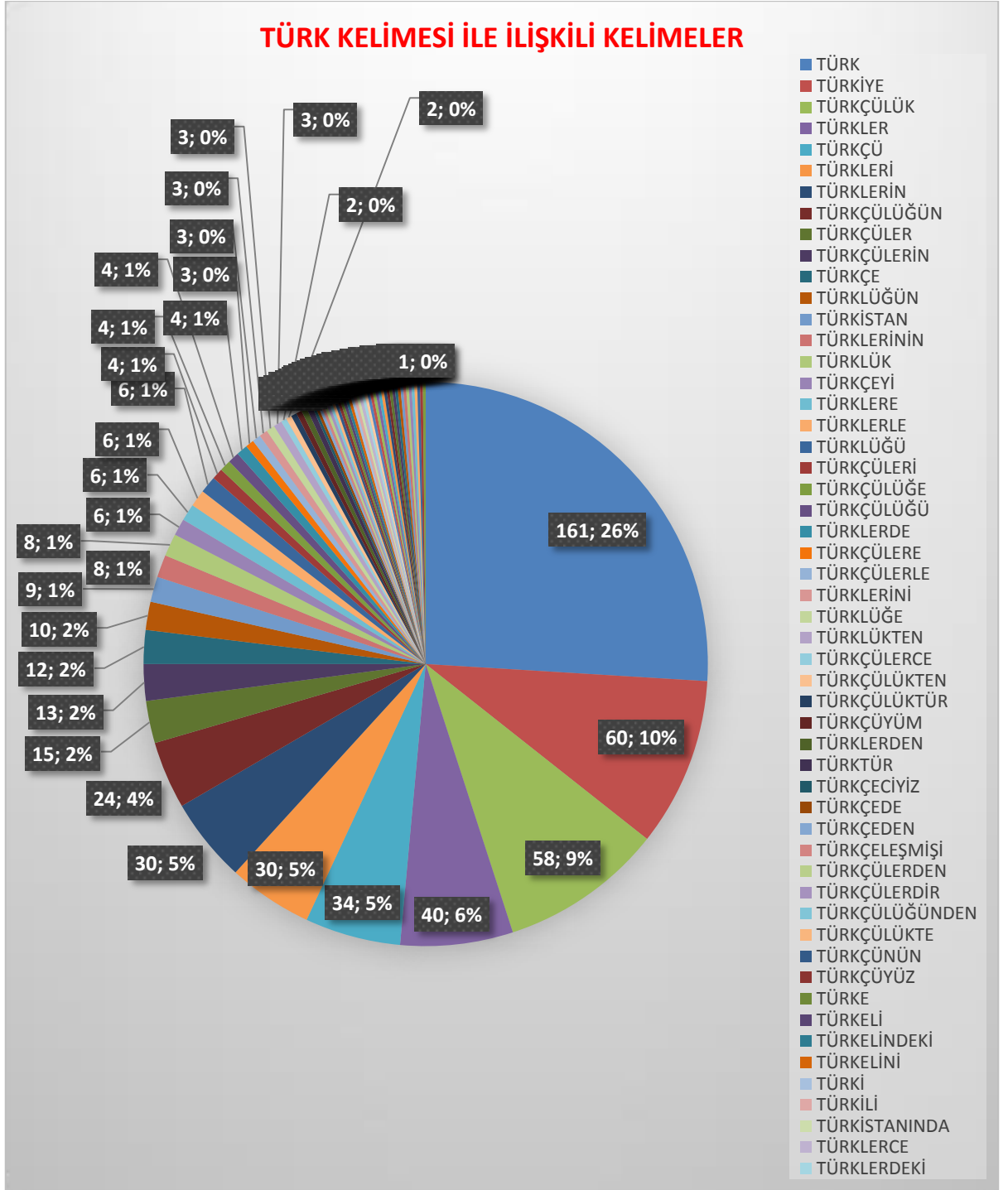
Yazarın “Türk Ülküsü” adlı eserinde toplam 19607 kelime içerisinde 7095 farklı kelime bulunmaktadır. Eserin söz varlığı içinde ilk sıraları *ve* (608), *için*: (213), *de*: (185), *da*: (183), *bir*: (515), *bu*: (240), kelimeleri almaktadır. Eserde sıklık bakımından dikkati çeken kelime *Türk* (161) kelimesidir. Türk sözünün “güç, kudret” anlamına geldiğini ve “erk” kelimesi ile eşanlamlı olduğunu, H.N. Orkun, F.W.K. Müller tarafından yayınlanan *Uigurica* serisinin, ikinci cildinin içindeki metinlere dayanarak bildirmekte; bu sözün daha sonra bir kavme âlem olduğunu belirtmektedir (Orkun, 2011: 29-30). İnsanlık tarihinin her sahasında sayısız kültür eserleri yaratan ve dünyanın bugünkü nizamında etkin bir rol oynamış olan Türk milleti, diğer milletlere nispetle çok geniş bir sahayı kendine vatan edinmiş, zaman zaman buralara da sığmayarak daha geniş alanlara yayılmıştır (Arat, 1987: 988). Türk tarihinin fevkalade özelliklerinden birisi Türk dillerinin yayıldığı alanlardır. Orta Asya ve Yakın Orta Doğu’daki askeri-siyasi seçkinlerin dili olarak Türkçe fiziki sınırlarının oldukça ötesine geçmiştir. (Golden, 2006: 15). Bu durum, Türkçenin öğrenmesi ve öğretmesi çok kolay, öncelikli tercih sebebi bir dil olduğunu; Türk kültürünün çok üstün ve çekici olduğunu gösterir (Karatay, 2003: 41). Türk adı önceleri bir kabileyi işaret emekte iken sonraları aynı soydan olan ve Türk dilini konuşanların hepsi için kullanılır olmuştur (Orkun, 2011: 11).

2. “Türk Ülküsü”ndeki Türk Sözü İçeren Kelimeler

Atsız’ın “Türk Ülküsü” adlı eserinin söz varlığı bütün olarak değerlendirildiğinde sıklık bakımından dikkati çeken kelimenin Türk kelimesi ve varyantları olduğu görülmektedir. “Türk” kelimesi yazarın düşünce dünyasının ve fikir hayatının ana eksenini oluşturan anahtar kelime durumundadır. Yazarın Türk ve Türklük kavramlarını vurgulaması, bu kavramların toplum hayatındaki önemini ve değerini okuyucusuna aktarma amacı dikkati çekmektedir. Bundan dolayı eserdeki *Türk* sözünü içeren kelimeler üzerinde de durulmuştur.

Şekil 6. "Türk Ülküsü" Eserinde Türk Sözü İçeren Kelimeler

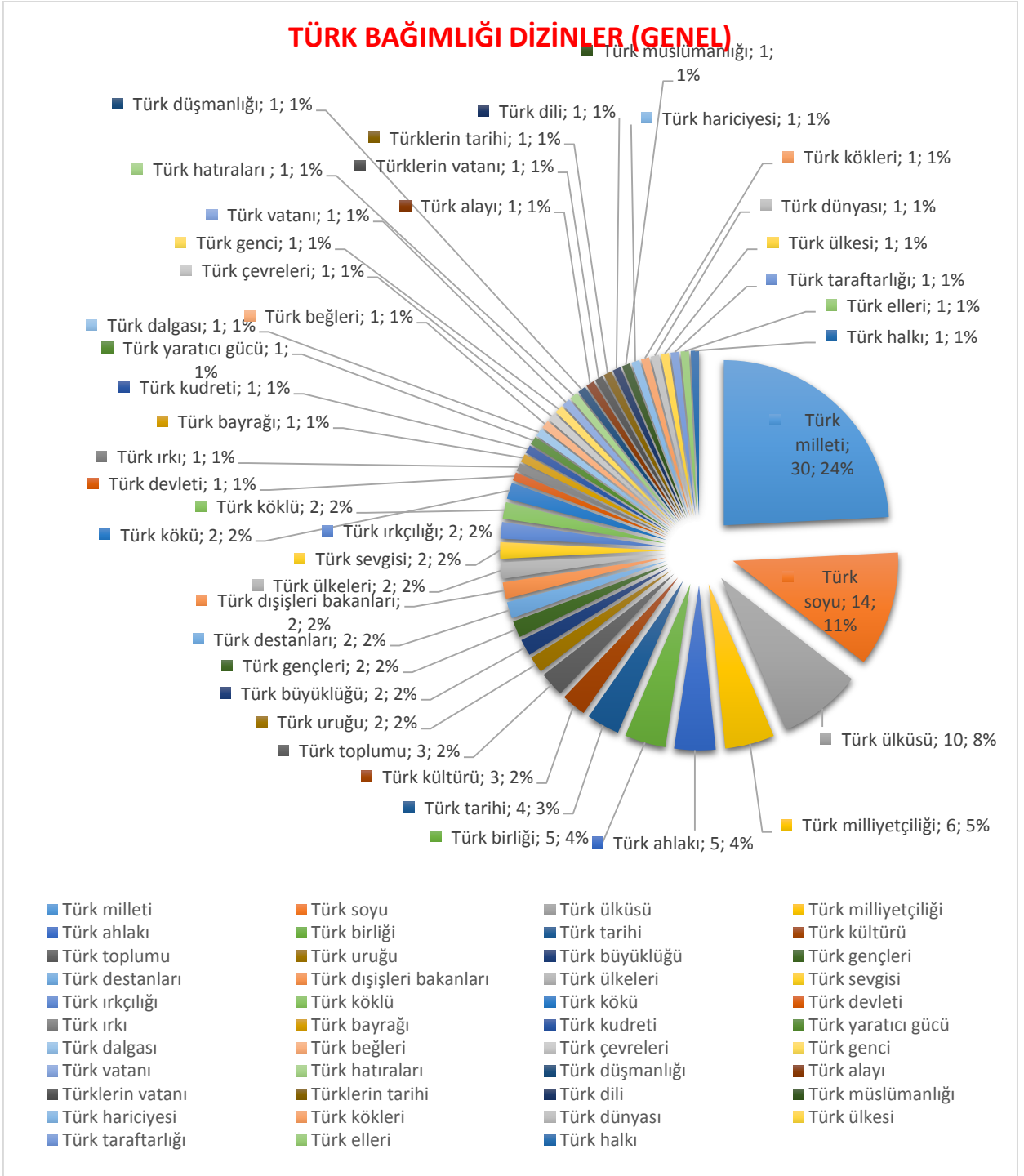

Şekil 7. "Türk Ülküsü" Eserinde "Türk" İle İlişkili Kelimelerin Sıklık ve Oran Listesi

Eserde, Türk (161) sözünden sonra en fazla sıklığı olan Türkiye (60) ve Türkçülük (58) kelimeleridir. Bu durum, yazarın eserde, Türk toplumunun ortak özelliklerini değerlerini, kendi ülkü anlayışı çerçevesinde, belli sıklıklarda tekrarlamak suretiyle kalıcılığını sağlamak için seçtiği bir tercih olarak düşünülebilir.

3. “Türk Ülküsü”nde Türk Bağımlı Dizinler

Türk kelimesiyle bağımlı dizinler olarak da “Türk milleti, Türk soyu, Türk ülküsü, Türk milliyetçiliği, Türk kültürü, Türk toplumu, Türk uruğu, Türk devleti” üzerinde durulmuştur. Aşağıda önce genel olarak Türk kelimesinin bağımlı dizinleri gösterilecektir; ardından çalışmada üzerinde durulan Türk kelimesi ile eş dizimli olan Türk milleti, Türk soyu, Türk ülküsü, Türk milliyetçiliği, Türk kültürü, Türk toplumu, Türk uruğu ve Türk devleti kullanımları şekillerle gösterilerek incelenecektir.

Şekil 9. "Türk Ülküsü" Eserinde "Türk" ile İlişkili Bağımlı Dizinlerin Genel Gösterimi

Şekil 10. “Türk Ülküsü” Eserinde “Türk” ile İlişkili Bağımlı Dizinlerden Seçili Olanların Gösterimi

Eserdeki Türk bağımlı dizinlerin genel toplam sıklığı 124’tür; çalışmada incelenen Türk milleti, Türk soyu, Türk ülküsü, Türk milliyetçiliği, Türk kültürü, Türk toplumu, Türk uruğu ve Türk devleti gibi bağımlı dizinlerin toplam sıklığı 69’dur ve toplam Türk bağımlı dizinler içindeki oranı % 55,64’tür.

Çalışma için belirlenen Türk bağımlı dizinler içinde sıklık bakımından ilk sıralarda, Türk milleti (30), Türk soyu (14) ve Türk ülküsü (10) gelmektedir.

Türklüğün en eski metinlerinden olan Orhun Abidelerinde “Türük” adı 84 kez geçer. Türük adı, Türk Bodun biçiminde 41, Türük Begler biçiminde 9, Türük Bilge Kagan biçiminde 8, Türük tenrisi biçiminde 2, Türük Oguz biçiminde ise 2 kez kullanılmıştır (Doğan, 2013: 25). Bu kavramlar, Türk Bilge Kağan’dan bu yana, Türklük bilicinin, Türk Ülküsünün, Türk Töresinin temelini oluşturan ana yapı taşlarıdır. Türk milleti, Türk soyu, Türk ülküsü, Türk milliyetçiliği, Türk kültürü, Türk toplumu, Türk uruğu, Türk devleti kavramlarının eserdeki kullanım sıklığı, yazarın millet, milliyetçilik, devlet, kültür ve Türklük anlayışının bir portresi olarak yorumlanabilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada H.N. Atsız'ın Türk Ülküsü adlı eserinin söz varlığı, derlem temelli yöntemle araştırılmıştır. Eserin kelime sıklığı tespit edilmiş, söz varlığında dikkati çeken "Türk" kelimesi ve Türk sözünü içeren kelimeler bağımlı dizinleriyle birlikte ele alınarak incelenmiştir. Ulaşılan bulgular ilgili bölümlerde yorumlanmıştır. Genel olarak şu değerlendirmeler yapılabilir:

Atsız'ın Türk Ülküsü adlı eserinde toplam 7095 farklı kelime bulunmaktadır. Eserin söz varlığı içinde ilk sıraları *ve* (608), *için*: (213), *de*: (185), *da*: (183), *bir*: (515), *bu*: (240), kelimeleri almaktadır. Gösterme, işaret etme anlamlı ve edat, bağlaç görevli bu kelimelerden sonra, 161 sıklıkla kullanılan *Türk* sözcüğü, yinelenmektedir. "Ve" kelimesinin sık kullanılması yazarın düşüncelerini sıralaması veya bağlaması bu yolla da birleşmeyi ve bütünleşmeyi sağlayarak okuyucuya durumları sezdirme yoluna gitmesi olarak yorumlanabilir. "İçin" edatı ve "de, da" bağlacı; açık olma, sebep gösterme, fikirleri sağlam temellere oturtma, açıklama ve izah etme amacıyla kullanılmış olabilir. "Bir" kelimesinin sık kullanılması ve kendisinden sonra *bu*: (240), kelimesinin sıklığının fazla olması; yazarın, belirsizlikten uzak olma veya bazı durumları somutlaştırarak, net bir şekilde ortaya koyma yolunda kullanmış olduğu bir anlatım aracı gibi düşünülebilir. Türk tarihini, Türk dilini Türk kültürünü kısaca Türklüğü eserlerinin ve düşünce dünyasının merkezine alan yazarın eserindeki anahtar kelime "Türk" sözdür.

Eserdeki Türk kelime kökünden yapım ekleriyle türetilen, işletme ekleriyle çekimlenen veya başka bir kelimeyle birlikte yeni bir anlamda kullanılan toplam 75 farklı kelime tespit edilmiştir. Bu kelimelerin Türk kelimesi ile birlikte toplam sıklığı 620 olup bütün kelimelere oranı %15,3'tür. Türk sözünden sonra en fazla sıklığı olan Türkiye (60) ve Türkcülük (58) kelimeleridir. Hayatını ve eserlerini Türkcülük ideali doğrultusunda yaşayan, devletin ve milletin bekasına, tekâmülüne adanmış yazarın, bu kelimeleri belli sıklıklarda tekrarlaması, sahip olduğu fikirlerin önemini okuyucusuna aktarma hususundaki duyarlılığının bir göstergesi olarak düşünülebilir.

Türk ülküsünde, Türk kelimesiyle bağımlı dizinler olarak üzerinde durulan "Türk milleti, Türk soyu, Türk ülküsü, Türk milliyetçiliği, Türk kültürü, Türk toplumu, Türk uruğu, Türk devleti" kavramlarının toplam sıklığı 69, %55,4'tür. Ülküsüne sıkı sıkıya bağlı ve Türklük düşüncesini hayatının merkezine alan yazarın eserindeki söz varlığının da ülküsünden bağımsız olmadığı görülmektedir. Türk edebiyatının önemli yazarlarından biri olan H.N. Atsız'ın, Türk ülküsü adlı eserinin söz varlığı üzerinde "Türk" anahtar sözünün sirayeti net bir durumdadır. Bu anahtar sözden hareketle yazar, "Türk düşüncesi ve "Türklük bilinci" ile ilgili kavramların içini doğal, canlı, etkili ve somut bir anlatımla doldurarak okuyucusuna aktarmayı hedeflemiştir.

Alan yazın incelendiğinde Atsız ile ilgili derlem temelli yöntemlere dayalı herhangi bir çalışmanın yer almadığı gözlenmiştir. Bunun yanında Atsız'ın diğer eserlerindeki görüşlerinin bu eserdeki görüşlerle örtüştüğü tespit edilmiştir.

Alan yazında Türkiye Türkçesi ve çocuk yazını ile ilgili yapılan genel ve özel derlemlerde ilk kelimelerin genel olarak (bir), (ve), (de), (da) olduğu görülmektedir. Baş (2006), çalışmasında öğrenci kullanımları açısından en çok kullanılan kelime olarak *bir*: (11427) kelimesini; diğer kelime olan *ve*: (8746)'yi ise en çok kullanıma sahip üçüncü kelime olarak tespit etmiştir.

Bulundu (2016), çalışmasında çocuk okuma dizisinde en çok kullanıma sahip kelime olarak *bir*: (1400)'i ve en çok kullanıma sahip ikinci kelime olarak *ve*: (900)'yi tespit etmiştir. Bunun yanında *de*: (364) ve *da*: (289) toplamda *de-da*: (653) kullanımla ilk sıralarda yer almaktadır.

- Bu çalışma ile beraber Atsız'ın diğer eserleri de wordlist compare (kelime listeleri karşılaştırması) yoluyla karşılaştırılabilir.
- Atsız'ın bütün eserleri bir havuzda toplanarak ortak bir kelime listesi çıkarılabilir. Böylelikle yazarın düşünce dünyası ile ilgili daha fazla ve kesin bilgilere ulaşılabilir.
- Türk Dili ve Edebiyatı, Türk tarihi ve genel olarak Türk kültürü için önemli yere sahip düşünce adamlarımız ve onların eserleri buna benzer çalışmalarla incelenebilir.
- WORDSMITH, NVIVO ve SPSS benzeri programların Türkçe eğitimi alanında farklı konularda kullanılarak özgün bakış açıları ve yöntemlerin işe koşulması sağlanabilir.
- Bu yöntemin kullanıldığı yüksek lisans ve doktora tezlerinin sayısı artırılabilir.
- Atsız'ın ve diğer yazarların eserleri derlem temelli yöntemler ve incelemelerden yola çıkılarak söylem çözümlemesi yoluyla da incelenebilir. Bu şekilde disiplinler arası bir bakış gerçekleştirilmiş olur.
- Metafor çalışmaları için oluşturulacak verilerin derlem temelli yöntemlerle incelenip tespit edilmesi sağlanabilir.
- İncelenmesi zor ve uzun uğraşlar gerektiren çalışmaların içerik analizleri bu çalışmada da kullanılan *Word Smith Tools 7* programı yardımıyla yapılabilir.

Kaynakça

- Aksan, D. (1998). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2004). *Dilbilim ve Türkçe yazıları*. İstanbul: Multilingual.
- Atsız, H. N. (1966). *Türk ülküsü* (2. Baskı). İstanbul: Nadir Kitap.
- Arat, R. R. (1987). *Türklerin yaşadıkları yerler ve sayıları*. Makaleler. Ankara: TKAE Yayınları.
- Baş, B. (2006). *1985-2005 yılları arasında çocuk edebiyatı sahasında yazılmış tahkiyeli metinlerin söz varlığı üzerine bir araştırma*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bulundu, A. C. (2016). *Çocuk yazını ürünü olarak Özlem Aytek'in "Zamanda Yolculuk Dizisi" üzerine bir derlem uygulaması*. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Doğan, İ. (2013). *Türk'e ad veren Türkler*. Ankara: Altınpost Yayınları.
- Golden, P. (2006). *Türk halkları tarihine giriş* (Çeviren: Osman Karatay). Çorum: Karam Yayınları.

- Erkuş, A. (2009). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci* (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Karatay, O. (2003). *İran ile Turan hayali milletler çağında Avrasya ve Ortadoğu* Ankara: KaraM Yayınları.
- Orkun, H. N. (2011). *Türk sözünün aslı*. Ankara: TDK Yayınları.
- Özkan, B. (2007). *Türkiye Türkçesinde fiillerin belirteçlerle birliktelik kullanımları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Özkan, B. (2010). Türkçenin öğretiminde sıfatların eşdizim sözlüğü-yöntem ve uygulama. *Bilig*, 1(2), 52.
- Özkan, B. (2013). Yöntem ve uygulama açısından "Türkiye Türkçesi söz varlığının derlem tabanlı sözlüğü". *Bilig*, 66, 149.
- Dolunay, S. K. (2012). Türkçe ve dil bilgisi öğretiminde sıklık çalışmalarının yeri. *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*. Bahar(10), 81-89.
- Türkçe Sözlük (2005). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.